

ПРІОРИТЕТИ АКТИВІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Д. М. Гладких, д. е. н., доцент, головний консультант
 відділу економічної стратегії
 центру економічних та соціальних досліджень Національного інституту
 стратегічних досліджень

Активізація довгострокового, доступного для позичальників банківського кредитування є одним з найважливіших завдань стратегічного розвитку України, що неодноразово підкреслював Президент України В. Зеленський¹. На основі систематизації проблем та ключових перешкод банківському кредитуванню в Україні, які загострилися в умовах введених карантинних обмежень, пріоритетами активізації відповідної діяльності визначено: вдосконалення регуляторних вимог НБУ, що сприятимуть активізації кредитування позичальників; створення більш сприятливих умов для здійснення банківського кредитування, що включають заходи, спрямовані на зниження вартості кредитних ресурсів, стимулювання розвитку базових галузей економіки, її детінізацію, відновлення капіталізації банківської системи; заходи, спрямовані на поліпшення структури залучених коштів та кредитного портфелю банківської системи.

Висновки та рекомендації

Аналіз основних проблем, пов'язаних із недоліками банківського регулювання процесів кредитування в Україні, несприятливими умовами для їх активізації, в тому числі внаслідок карантинних обмежень та наявності значної накопиченої проблемної заборгованості в банках, дає можливість окреслити такі напрями їх вирішення:

щодо вдосконалення регуляторних вимог, що сприятимуть активізації кредитування позичальників:

Національному банку України:

– введення нового економічного нормативу, що обмежуватиме частку активів банків, інвестованих в ОВДП, на рівні 10-15 % загальних активів, або частку активів, інвестованих у державні цінні папери загалом, включно з сертифікатами НБУ, на рівні 20 %;

– внесення змін до постанови Правління НБУ від 30.06.2016 № 351 «Про

затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» в частині пом'якшення вимог щодо прийнятного забезпечення та коефіцієнтів ліквідності забезпечення, зокрема, застави нерухомого майна, що належить до житлового фонду (квартири); нерухомого майна, що належить до житлового фонду (будинки); земельних ділянок; об'єктів у формі цілісного майнового комплексу; транспортних засобів; товарів, прийнятих на зберігання за подвійним складським свідоцтвом;

щодо створення більш сприятливих умов для здійснення банківського кредитування:

Національному банку України:

– зниження (за умов збереження стабільної ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках) рівня облікової ставки до 3-4 % річних;

– перехід з пілотного на регулярний (щотижневий / щомісячний) режим здійснення аукціонів своп процентної ставки, тестовий запуск яких відбувся 02.07.2020 р., та збільшення у перспективі сум аукціонів з 2 до 5 млрд грн;

– перегляд графіку (з щомісячного на щотижневий) та розширення обсягів надання довгострокового (до 5 років) рефінансування;

– розбудова механізму структурного рефінансування системних банків, що передбачає використання інструментів стимулювання банківського кредитування експортоорієнтованих підприємств та підприємств, що задіяні у процесі імпортозаміщення;

– підвищення рівня фінансової інклюзії, подальший розвиток онлайн-сервісів, розбудова інфраструктури безготівкових транзакцій, збільшення частки безготівкових операцій з платіжними картами;

– розробка та імплементація концепції переведення грошових транзакцій на безготівкову форму розрахунків у довгостроковій перспективі, з використанням досвіду, прогнозних показників та планових завдань європейських країн, зокрема Франції (92 % у 2018 р.ⁱⁱ), Швеції (87 % у 2019 р., 100 % до 2023 р.ⁱⁱⁱ) та Великої Британії (79 % до 2026 р.^{iv}, 90 % до 2034 р.^v);

– відновлення (після подолання наслідків пандемії COVID-19) вимог щодо накопичення буферу запасу (консервації) капіталу та буферу системної важливості, відтермінованих постановою регулятора від 24.03.2020 р.;

– приведення (у середньостроковій перспективі) нормативів капіталу у відповідність з вимогами Базеля III, досягнення рівня достатності капіталу банківської системи вище 10 %;

Кабінету Міністрів України:

– внесення змін до Державної програми «Доступні кредити 5-7-9 %» щодо збільшення терміну кредитування до 7 років, загального обсягу фінансування Програми - до 20 млрд грн як напрям посилення кредитної підтримки підприємств малого та мікробізнесу;

– сприяння створенню на рівні регіонів центрів підтримки експортерів з метою підтримки розвитку локального бізнесу;

Національному банку України, Кабінету Міністрів України, Верховній Раді України:

– впровадження комплексу заходів щодо підвищення надійності позичальників та зниження ризиків кредитування бізнесу, що лежить у площині нормативно-правових рішень щодо захисту прав кредиторів, дієвих судових механізмів (завершення судової реформи), гарантування якості застави тощо;

щодо поліпшення структури залучених коштів та кредитного портфелю банківської системи:

Національному банку України:

– відновлення високої якості кредитного портфелю банків через стимулювання іпотечного та корпоративного кредитування шляхом більшої формалізації та посилення регуляторних вимог на ринку споживчого кредитування (щодо поручителів, обмеження надання «швидких кредитів» без застави тощо);

– диференціація норми резервування залучених коштів у національній валюті залежно від строковості банківських пасивів: нульова або мінімальна ставка резервування має застосовуватись тільки для довгострокових пасивів;

Кабінету Міністрів України:

– сприяння гармонізації розподілу кредитних ресурсів між регіонами шляхом розробки секторальних та регіональних програм розвитку економіки;

– створення спеціалізованої державної агенції для передачі їй безнадійної частини проблемних активів державних банків, запровадження диференційованого підходу до управління цими активами залежно від їх походження;

Національному банку України, Кабінету Міністрів України, Верховній Раді України:

– стимулювання спеціалізації банків відповідно до стратегічних напрямів кредитування (інноваційного, інвестиційного, експортного, іпотечного, регіонального, комунального, малого бізнесу) шляхом створення нових або переформатування існуючих установ на спеціалізовані банки з паралельним формуванням специфічних регуляторних вимог щодо них.

Обґрунтування

Протягом 2019–2020 рр. банківська система України демонструвала скорочення обсягів корпоративного кредитування, і лише незначне збільшення кредитування населення (табл. 1 Додатку). При цьому загальний обсяг наданих кредитів в українській економіці (за методикою Світового банку за 2018 р., останні звітні дані) зберігається на низькому рівні – 50,6 % ВВП, що у 2,7 разу нижче загальносвітового рівня (139,1 % ВВП).

Згідно з даними Світового банку^{vi}, показник «Внутрішній кредит, наданий фінансовим сектором, % ВВП» у 2018 р. в ЄС склав 138,9 %, Японії – 281,4 %, КНР – 218,3 %, США – 102,7 %, Словаччині – 79,8 %, Туреччині – 77,0 %, Польщі – 73,4 %, Грузії – 63,2 %, Угорщині – 54,6 %, Болгарії – 54,3 %.

Дослідження процесів кредитування в Україні дозволило визначити такі тенденції:

– скорочення «довгих» кредитних ресурсів в економіці (табл. 2 – 3 Додатку). Станом на 01.06.2020 р. частка кредитів нефінансових корпорацій на строк понад 5 років склала 18,3 %, населення – 27,1 %, на тлі зростання частки «коротких» (до 1

року) кредитів юридичних осіб до 48,8 % та фізичних осіб – до 43,7 %;

– *збереження значної частки валютних кредитів* (табл. 4 Додатку). Якщо частка кредитів населення у валюті поступово зменшується (до рівня 20,0 % за станом на 01.06.2020 р.), то частка валютних кредитів юридичних осіб значно перевищує 40 % протягом чотирьох років поспіль;

– *неоптимальний розподіл корпоративних кредитів та недофінансування низки стратегічно важливих для економічного зростання видів економічної діяльності* (табл. 5 Додатку). Станом на 01.06.2020 р. сфера торгівлі отримує домінуючу частку кредитів у 37,1 %, їй суттєво поступаються переробна промисловість (23,7 %) та сільське господарство (8,4 %). Натомість галузі, що могли б стати локомотивами відновлення економіки (будівництво, транспорт, інформатизація та телекомунікації), відчувають гострий дефіцит кредитування. Поступова деградація кредитної підтримки переробної промисловості підтверджується структурою кредитів, наданих цим підприємствам (табл. 6 Додатку), у якій підвищується частка виробництва харчових продуктів та хімічної продукції й скорочується частка металургійного виробництва й транспорту. Скорочення частки кредитів домогосподарствам на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості до 16,2 % на 01.06.2020 р. на тлі зростання до 81,0 % частки споживчих кредитів (табл. 7 Додатку) засвідчує шкідливість такої тенденції для економічного зростання;

– *розбалансування регіональної структури кредитування юридичних осіб та населення* (табл. 8-9 Додатку). Якщо домінування столичного регіону та Дніпропетровської області у структурі корпоративних кредитів можливо пояснити особливостями реєстрації підприємств, регіональна структура кредитування фізичних осіб відображає значні диспропорції регіонального розвитку країни;

– *додаткове ускладнення кредитної діяльності банків, викликане карантинними обмеженнями*, що негативно впливають на попит на кредитні ресурси корпоративних (на тлі згорання інвестиційної діяльності та ділової активності загалом) і роздрібних (внаслідок пригнічених споживчих настроїв) позичальників. При цьому опитані банки очікують відновлення попиту на кредити не раніше III кварталу 2020 року. Крім того, зростання кредитних ризиків на тлі збереження карантинних обмежень змушує банки посилювати внутрішні вимоги до позичальників, що провокує зниження рівня погодження кредитних замовлень.

Серед системних причин стримування банківського кредитування в Україні слід відзначити:

– *консервацію проблеми недостатньої надійності позичальників^{vii}*, пов'язаної як з об'єктивними макроекономічними обставинами (наявність значної кількості збиткових підприємств, складність ведення бізнесу в умовах карантинних обмежень, зниження попиту на продукцію експортерів тощо), так і з традиційно незадовільною платіжною дисципліною суб'єктів господарювання і населення;

– *високий рівень відсоткових ставок, обумовлений жорсткою монетарною політикою НБУ^{viii,ix,x,xi}*. Попри поступове пом'якшення монетарної політики, що проявляється, зокрема, у зниженні облікової ставки, здешевлення вартості кредитів для позичальників відбувається набагато повільніше. При цьому ставки за новими

кредитами для населення навіть зростають (до 38,4 % станом на 01.06.2020 р., гривневі кредити до 1 року, табл. 10 Додатку), що, значною мірою, пояснюється повільним зниженням ставок за депозитами (табл. 11 Додатку);

– *надмірну зарегульованість процесів кредитування*, зокрема, суб'єктивні критерії оцінки НБУ якості кредитних портфелів банків^{xii}, що суттєво знижує доступність кредитів для позичальників за рахунок доволі жорстких вимог НБУ щодо забезпечення наданих кредитів;

– *волатильну та уповільнену динаміку економічного розвитку* (табл. 12 Додатку), викликану, у тому числі, жорсткою монетарною політикою НБУ. При цьому низькі обсяги кредитування ще більше погіршують перспективи розвитку виробництва, торгівлі, попиту та споживання;

– *високу частку проблемної кредитної заборгованості*, яка накопичується зокрема внаслідок високих кредитних ставок, що збільшують ризик неповернення кредитів. Згідно з даними Світового банку^{xiii}, значення показника «Банківські позики, що не обслуговуються, у загальній сумі позик» за 2018 р. для України становить 52,9 %, що забезпечує передостаннє місце в рейтингу країн, що досліджуються.

Країни-сусіди мають такі значення цього показника: Угорщина – 2,5 %, Грузія – 2,7 %, Словаччина – 3,1 %, Туреччина – 3,7 %, Польща – 3,9 %, Румунія – 5,0 %, Білорусь – 5,0 %, Болгарія – 7,8 %, Молдова – 12,5 %.

Динаміка частки непрацюючих кредитів (NPL) (табл. 13 Додатку) засвідчує більшу проблемність корпоративних кредитів та кредитних портфелів у державних банках, *насамперед ПАТ КБ «Приватбанк»*;

– *збереження вагомості частки тіньового сектору економіки* (за оцінками Мінекономіки – 28 % ВВП у 2019 р., табл. 14 Додатку), що відсікає від кредитного обслуговування значну частину потенційних позичальників через неможливість здійснення достовірного аналізу фінансового стану та кредитної історії клієнтів;

– *наявність інших інструментів низькоризикового розміщення кредитних ресурсів банків*. Протягом останніх років банки скорочували відносну частку ресурсів, спрямованих у корпоративне кредитування, збільшуючи частку інвестицій в ОВДП й сертифікати НБУ (табл. 15 Додатку), які мають співставний фіксований рівень доходності при нульовій імовірності неповернення;

– *незадовільну структуру залучених коштів, що погіршує умови кредитування*. На сьогодні банківські пасиви залишаються переважно «короткими» зі значною часткою валюти (табл. 16-19 Додатку). Зокрема, серед коштів юридичних осіб лише 2,8 % є довгостроковими (понад 2 роки), при цьому частка довгострокових депозитів населення становить лише 1,0 %;

– *повільні темпи відновлення капіталізації банків*. Криза 2014-2016 рр. та очищення банківської системи скоротили розмір її регулятивного капіталу, що на 01.06.2020 р. є меншим (172 млрд грн), ніж на 01.01.2014 р. (205 млрд грн).

Додаток
Таблиця 1

Кредити, надані нефінансовим корпораціям та домашнім господарствам, млн грн

	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.06.2020
Кредити банків, надані нефінансовим корпораціям, у т.ч.	822 114	829 932	859 740	744 648	762 953
у гривні	417 432	455 095	464 023	426 514	420 329
у валюті (екв. млн дол. США)	14 883	13 355	14 292	13 431	12 752
Кредити банків, надані домашнім господарствам, у т.ч.	163 333	174 182	201 102	212 515	217 122
у гривні	76 710	106 286	140 012	174 821	174 782
у валюті (екв. млн дол. США)	3 186	2 419	2 206	1 591	1 576

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

Таблиця 2

Кредити, надані нефінансовим корпораціям, за строками погашення

	01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.06.2020	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн.	%	млн грн	%	млн грн.	%
Усього, у т.ч.:	822114	100%	829932	100%	859740	100%	744648	100%	762953	100%
До 1 року	306002	37,2 %	354989	42,8 %	413695	48,1 %	375326	50,4 %	372295	48,8 %
Від 1 року до 5 років	353748	43,0 %	288950	34,8 %	278126	32,4 %	235423	31,6 %	250955	32,9 %
Понад 5 років	162364	19,7 %	185993	22,4 %	167920	19,5 %	133899	18,0 %	139704	18,3 %

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

Таблиця 3

Кредити, надані домашнім господарствам, за строками погашення

	01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.06.2020	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн.	%	млн грн	%	млн грн.	%
Усього, у т.ч.:	163333	100%	174182	100%	201102	100%	212515	100%	217122	100%
До 1 року	38879	23,8 %	45895	26,3 %	73288	36,4 %	92576	43,6 %	94910	43,7 %
Від 1 року до 5 років	31743	19,4 %	48553	27,9 %	53223	26,5 %	64685	30,4 %	63410	29,2 %
Понад 5 років	92711	56,8 %	79734	45,8 %	74592	37,1 %	55254	26,0 %	58802	27,1 %

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

Таблиця 4

Кредити, надані нефінансовим корпораціям, у розрізі валют

	01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.06.2020	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн.	%	млн грн	%	млн грн.	%
Усього, у т.ч.:	822114	100%	829932	100%	859740	100%	744648	100%	762953	100%
у національній валюті	417432	50,8 %	455095	54,8 %	464023	54,0 %	426514	57,3 %	420329	55,1 %
В іноземній валюті	404683	49,2 %	374837	45,2 %	395717	46,0 %	318134	42,7 %	342624	44,9 %

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

Таблиця 5

Кредити, надані нефінансовим корпораціям, за видами економічної діяльності

	01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.06.2020	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн.	%	млн грн	%	млн грн.	%
Усього, у т.ч.:	822114	100%	829932	100%	859740	100%	744648	100%	762953	100%
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	55374	6,7%	59706	7,2%	67675	7,9%	61600	8,3%	64193	8,4%
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	18226	2,2%	7956	1,0%	10870	1,3%	7476	1,0%	8181	1,1%
Переробна промисловість	204255	24,8%	203568	24,5%	209393	24,4%	176412	23,7%	180598	23,7%
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	39789	4,8%	52272	6,3%	57674	6,7%	55657	7,5%	59411	7,8%
Будівництво	45047	5,5%	42592	5,1%	39262	4,6%	32260	4,3%	24493	3,2%
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	275015	33,5%	282706	34,1%	292392	34,0%	266127	35,7%	282915	37,1%
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	37580	4,6%	36009	4,3%	42603	5,0%	33708	4,5%	32052	4,2%
Інформація та телекомунікації	6859	0,8%	7030	0,8%	7448	0,9%	6469	0,9%	5819	0,8%
Операції з нерухомим майном	81190	9,9%	71345	8,6%	66602	7,7%	60797	8,2%	53740	7,0%
Професійна, наукова та технічна діяльність	40316	4,9%	50154	6,0%	49540	5,8%	28912	3,9%	11764	1,5%
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	11293	1,4%	9290	1,1%	10562	1,2%	9957	1,3%	11103	1,5%
Інше	7169	0,9%	7305	0,9%	5720	0,7%	5272	0,7%	28685	3,8%

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

Таблиця 6

Кредити, надані в переробну промисловість

	01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.06.2020	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн.	%	млн грн	%	млн грн.	%
Усього, у т.ч.:	204255	100%	203568	100%	209393	100%	176412	100%	180598	100%
Виробництво харчових продуктів	55643	27,2%	57705	28,3%	66683	31,8%	59095	33,5%	57837	32,0%
Виробництво напоїв	8075	4,0%	8958	4,4%	8505	4,1%	7887	4,5%	7605	4,2%
Виробництво паперу та паперових виробів	2802	1,4%	3438	1,7%	3246	1,6%	2750	1,6%	2957	1,6%
Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	1843	0,9%	1924	0,9%	2245	1,1%	2217	1,3%	2024	1,1%
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	19393	9,5%	22400	11,0%	27870	13,3%	22968	13,0%	22926	12,7%
Виробництво гумових і пластмасових виробів	6388	3,1%	6551	3,2%	7758	3,7%	7262	4,1%	8135	4,5%
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	9284	4,5%	9500	4,7%	10963	5,2%	7806	4,4%	7943	4,4%
Металургійне виробництво	38095	18,7%	30234	14,9%	22098	10,6%	17519	9,9%	18242	10,1%
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	3100	1,5%	3252	1,6%	4240	2,0%	3863	2,2%	3929	2,2%
Виробництво електричного устаткування	15465	7,6%	15378	7,6%	13976	6,7%	12538	7,1%	13610	7,5%
Виробництво машин і устаткування, н.в.і.у.	16774	8,2%	16981	8,3%	17026	8,1%	14280	8,1%	15391	8,5%
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	4895	2,4%	4263	2,1%	2846	1,4%	2962	1,7%	2847	1,6%
Виробництво інших транспортних засобів	8342	4,1%	8501	4,2%	7568	3,6%	6309	3,6%	7188	4,0%
Ремонт і монтаж машин і устаткування	1208	0,6%	1719	0,8%	2058	1,0%	1891	1,1%	2780	1,5%
Інше	12948	6,3%	12762	6,3%	12310	5,9%	7068	4,0%	7183	4,0%

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

Таблиця 7

Кредити, надані домашнім господарствам, за цільовим спрямуванням

	01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.06.2020	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн.	%	млн грн	%	млн грн.	%
Усього, у т.ч.:	163333	100%	174182	100%	201102	100%	212515	100%	217122	100%
Споживчі кредити	101528	62,2%	122066	70,1%	151625	75,4%	173702	81,7%	175960	81,0%
На придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості	58549	35,8%	48268	27,7%	44458	22,1%	32611	15,3%	35132	16,2%
Інші кредити	3255	2,0%	3848	2,2%	5019	2,5%	6203	2,9%	6030	2,8%

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

Таблиця 8

Кредити, надані нефінансовим корпораціям, у розрізі регіонів

	01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.06.2020	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн.	%	млн грн	%	млн грн	%
Усього, у т.ч.:	822114	100%	829 932	100%	859 740	100%	744 648	100%	762 953	100%
АРК та м. Севастополь	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вінницька	2124	0,3%	2485	0,3%	3182	0,4%	4135	0,6%	4373	0,6%
Волинська	3667	0,4%	4066	0,5%	3938	0,5%	3931	0,5%	3559	0,5%
Дніпропетровська	191996	23,4%	208115	25,1%	210614	24,5%	207524	27,9%	210345	27,6%
Донецька	12574	1,5%	7663	0,9%	7984	0,9%	6345	0,9%	6432	0,8%
Житомирська	1637	0,2%	2387	0,3%	2800	0,3%	2732	0,4%	3086	0,4%
Закарпатська	1960	0,2%	2465	0,3%	2739	0,3%	2553	0,3%	2478	0,3%
Запорізька	15779	1,9%	17569	2,1%	18678	2,2%	14509	1,9%	15909	2,1%
Івано-Франківська	1848	0,2%	2880	0,3%	3478	0,4%	3322	0,4%	3327	0,4%
Київська та м. Київ	491225	59,8%	476307	57,4%	485158	56,4%	384742	51,7%	394361	51,7%
Кіровоградська	3415	0,4%	3663	0,4%	4441	0,5%	3837	0,5%	3402	0,4%
Луганська	524	0,1%	540	0,1%	639	0,1%	860	0,1%	826	0,1%
Львівська	13429	1,6%	13053	1,6%	16760	1,9%	16166	2,2%	18108	2,4%
Миколаївська	14187	1,7%	12626	1,5%	11779	1,4%	10992	1,5%	12202	1,6%
Одеська	20352	2,5%	21415	2,6%	22569	2,6%	21169	2,8%	22549	3,0%
Полтавська	4304	0,5%	5396	0,7%	5996	0,7%	6152	0,8%	5466	0,7%
Рівненська	1429	0,2%	1734	0,2%	2390	0,3%	2325	0,3%	2205	0,3%
Сумська	3236	0,4%	4152	0,5%	4573	0,5%	4557	0,6%	4920	0,6%
Тернопільська	2952	0,4%	2560	0,3%	3249	0,4%	3413	0,5%	3533	0,5%
Харківська	24104	2,9%	26623	3,2%	30178	3,5%	27293	3,7%	27708	3,6%
Херсонська	2248	0,3%	2783	0,3%	3932	0,5%	3629	0,5%	3470	0,5%
Хмельницька	2535	0,3%	3088	0,4%	4115	0,5%	4053	0,5%	4536	0,6%
Черкаська	4394	0,5%	5651	0,7%	7058	0,8%	6991	0,9%	6662	0,9%
Чернівецька	805	0,1%	726	0,1%	958	0,1%	1000	0,1%	955	0,1%
Чернігівська	1390	0,2%	1981	0,2%	2533	0,3%	2417	0,3%	2540	0,3%

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

Таблиця 9

Кредити, надані домашнім господарствам, у розрізі регіонів

	01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.06.2020	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Усього, у т.ч.:	163333	100%	174182	100%	201102	100%	212515	100%	217122	100%
АРК та м. Севастополь	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вінницька	3093	1,9%	3620	2,1%	4202	2,1%	4363	2,1%	4417	2,0%
Волинська	2171	1,3%	2587	1,5%	2952	1,5%	2895	1,4%	2930	1,3%
Дніпропетровська	16183	9,9%	19183	11,0%	21217	10,6%	21282	10,0%	21343	9,8%
Донецька	7822	4,8%	10713	6,2%	11215	5,6%	8896	4,2%	9101	4,2%
Житомирська	2773	1,7%	3124	1,8%	3523	1,8%	3488	1,6%	3476	1,6%
Закарпатська	3764	2,3%	3774	2,2%	3739	1,9%	3424	1,6%	3595	1,7%
Запорізька	5222	3,2%	5912	3,4%	6686	3,3%	6778	3,2%	7068	3,3%
Івано-Франківська	2431	1,5%	2885	1,7%	3262	1,6%	3419	1,6%	3453	1,6%
Київська та м. Київ	58784	36,0%	55300	31,7%	70705	35,2%	89278	42,0%	91398	42,1%
Кіровоградська	1681	1,0%	2197	1,3%	2614	1,3%	2842	1,3%	2931	1,4%
Луганська	2697	1,7%	4590	2,6%	4913	2,4%	4194	2,0%	4260	2,0%
Львівська	6749	4,1%	7730	4,4%	8917	4,4%	10044	4,7%	10179	4,7%
Миколаївська	3446	2,1%	3909	2,2%	4562	2,3%	4219	2,0%	4367	2,0%
Одеська	16242	9,9%	13433	7,7%	13404	6,7%	9323	4,4%	9484	4,4%
Полтавська	2822	1,7%	3823	2,2%	4634	2,3%	5235	2,5%	5285	2,4%
Рівненська	2149	1,3%	2562	1,5%	2766	1,4%	2588	1,2%	2600	1,2%
Сумська	1780	1,1%	2358	1,4%	2810	1,4%	3014	1,4%	3038	1,4%
Тернопільська	1646	1,0%	1800	1,0%	1957	1,0%	1759	0,8%	1800	0,8%
Харківська	9734	6,0%	10301	5,9%	11436	5,7%	10934	5,1%	11125	5,1%
Херсонська	3681	2,3%	4154	2,4%	4025	2,0%	3465	1,6%	3627	1,7%
Хмельницька	2702	1,7%	3099	1,8%	3471	1,7%	3390	1,6%	3426	1,6%
Черкаська	2230	1,4%	2828	1,6%	3193	1,6%	3224	1,5%	3293	1,5%
Чернівецька	1870	1,1%	2191	1,3%	2418	1,2%	2190	1,0%	2247	1,0%
Чернігівська	1655	1,0%	2107	1,2%	2481	1,2%	2271	1,1%	2304	1,1%

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

Таблиця 10

Процентні ставки банків за новими кредитами в національній валюті до 1 року

	травень 2017	Травень 2018	травень 2019	травень 2020
Україна в цілому, у т.ч.	14,0%	17,1%	18,7%	13,2%
нефінансові корпорації	13,5%	16,8%	18,0%	10,6%
домашні господарства	30,7%	29,4%	33,5%	38,4%

Джерело: дані НБУ

Таблиця 11

Процентні ставки банків за новими депозитами в національній валюті до 1 року

	травень 2017	травень 2018	травень 2019	травень 2020
Україна в цілому, у т.ч.	9,6%	12,2%	14,0%	7,0%
нефінансові корпорації	9,0%	12,1%	13,9%	6,1%
домашні господарства	14,3%	13,4%	14,5%	11,9%

Джерело: дані НБУ

Таблиця 12

Індекс виробництва базових галузей, % р/р

Показники / період	2016	2017	2018	2019	1-5 2020
ІВБГ у цілому, у т.ч.	5,2	2,6	4,4	1,9	-7,1
сільське господарство	6,3	-2,2	8,1	1,1	-2,0
Будівництво	17,5	26,4	8,6	23,6	-7,1
житлове будівництво	17,8	16,3	0,9	4,8	-18,3
роздрібна торгівля	4,3	6,5	6,2	10,3	3,1
оптова торгівля	4,7	2,8	3,6	-0,5	-2,8
Вантажооборот	2,4	5,8	-3,3	2,1	-19,9
Промисловість	4,0	1,1	3,0	-0,5	-8,7
переробна промисловість	5,6	5,2	2,9	0,9	-10,0

Джерело: дані НБУ

Таблиця 13

Частка непрацюючих кредитів NPL, %

	01.02.2017	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.06.2020
частка непрацюючих кредитів загалом, у т.ч.:	53,99	54,54	54,54	48,36	49,62
кредити корпоративному сектору	52,60	56,03	55,83	53,83	55,00
кредити фізичним особам (включно з ФОП)	62,96	53,51	46,04	34,11	36,25
банки з державною часткою, з них	77,23	71,12	67,92	63,52	64,79
ПАТ КБ "Приватбанк"	83,00	87,64	83,35	78,38	79,27
банки з державною часткою крім ПАТ КБ "Приватбанк"	29,37	55,75	54,96	49,33	51,05
банки іноземних банківських груп	49,66	41,01	38,50	32,51	34,25
банки з приватним капіталом	23,75	24,08	23,01	18,57	19,57

Джерело: дані НБУ

Таблиця 14

Інтегральний показник рівня тіньової економіки в Україні
(у % від обсягу офіційного ВВП)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Значення показника, %	35	43	40	35	32	31	28

Джерело: дані Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства

Таблиця 15

Динаміка банківського кредитування та інвестицій банків у державні цінні папери

	01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.06.2020	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Кредити банків, надані нефінансовим корпораціям	822114	63,2%	829932	58,3%	859740	56,1%	744648	50,5%	762953	48,6%
Кредити банків, надані домашнім господарствам	163333	12,5%	174182	12,2%	201102	13,1%	212515	14,4%	217122	13,8%
Вимоги банків до НБУ (депозитні сертифікати)	68162	5,2%	67187	4,7%	62112	4,0%	152221	10,3%	132946	8,5%
Вимоги банків до центральних органів держ. управління (ОВДП)	247875	19,0%	352173	24,7%	410828	26,8%	366603	24,8%	456435	29,1%
РАЗОМ	1301485	100%	1423473	100%	1533783	100%	1475987	100%	1569457	100%

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

Таблиця 16

Депозити нефінансових корпорацій у розрізі строків погашення

	01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.06.2020	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн.	%	млн грн	%	млн грн	%
Усього, у т.ч.:	310559	100%	343758	100%	342503	100%	433731	100%	448880	100%
на вимогу	216298	69,6%	214352	62,4%	214576	62,6%	313147	72,2%	317600	70,8%
до 1 року	83728	27,0%	94388	27,5%	93530	27,3%	90262	20,8%	102259	22,8%
від 1 року до 2 років	7894	2,5%	7011	2,0%	13037	3,8%	12225	2,8%	16477	3,7%
більше 2 років	2639	0,8%	28007	8,1%	21360	6,2%	18097	4,2%	12543	2,8%

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

Таблиця 17

Депозити нефінансових корпорацій у розрізі валют

	01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.06.2020	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн.	%	млн грн	%	млн грн	%
Усього, у т.ч.:	310559	100%	343758	100%	342503	100%	433731	100%	448880	100%
у національній валюті	193453	62,3%	211173	61,4%	222420	64,9%	268172	61,8%	258234	57,5%
в іноземній валюті	117106	37,7%	132585	38,6%	120083	35,1%	165558	38,2%	190646	42,5%

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

Таблиця 18

Депозити домашніх господарств у розрізі строків погашення

	01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.06.2020	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн.	%	млн грн	%	Млн. грн.	%
Усього, у т.ч.:	444676	100%	495313	100%	530250	100%	576126	100%	647389	100%
на вимогу	129638	29,2 %	165978	33,5 %	203410	38,4 %	240125	41,7 %	298125	46,1 %
до 1 року	171488	38,6 %	181092	36,6 %	210188	39,6 %	237690	41,3 %	243021	37,5 %
від 1 року до 2 років	138169	31,1 %	142017	28,7 %	109895	20,7 %	92669	16,1 %	99871	15,4 %
більше 2 років	5382	1,2%	6227	1,3%	6757	1,3%	5642	1,0%	6372	1,0%

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

Таблиця 19

Депозити домашніх господарств у розрізі валют

	01.01.2017		01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.06.2020	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн.	%	млн грн	%	млн грн.	%
Усього, у т.ч.:	444676	100%	495313	100%	530250	100%	576126	100%	647389	100%
у національній валюті	209601	47,1 %	252439	51,0 %	289416	54,6 %	339168	58,9 %	378079	58,4 %
в іноземній валюті	235075	52,9 %	242874	49,0 %	240833	45,4 %	236958	41,1 %	269310	41,6 %

Джерело: дані НБУ, розрахунки автора

ⁱ Передвиборча програма кандидата на пост Президента України Володимира Зеленського [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://program.ze2019.com>

ⁱⁱ Пять стран, которые избавились от наличных [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vc.ru/promo/36743-ryat-stran-kotorye-izbavilis-ot-nalichnyh>

ⁱⁱⁱ Sweden Is The World's First Cashless Country, Is Australia Next? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://10daily.com.au/news/world/a190729vherw/sweden-is-the-worlds-first-cashless-country-is-australia-next-20190729>

^{iv} Revealed: Cash eclipsed as Britain turns to digital payments [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/money/2018/feb/19/peak-cash-over-uk-rise-of-debit-cards-unbanked-contactless-payments>

^v UK cash system 'on the verge of collapse', report finds [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/money/2019/mar/06/uk-cash-system-on-the-verge-of-collapse-report-finds>

^{vi} Domestic credit provided by financial sector (% of GDP) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/FS.AST.DOMS.GD.ZS?view=chart>

^{vii} Охрименко А. Почему в Украине так плохо кредитуют малый и средний бизнес? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://112.ua/mnenie/pochemu-v-ukraine-tak-ploho-kredituyut-malyy-i-sredniy-biznes-454410.html>

^{viii} Зеленський розкритикував НБУ за монетарну політику [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4250141-zelenskyi-rozkrytykuvav-nbu-za-monetarnu-polityku>

^{ix} Голова фінкомітету ВР розкритикував НБУ за зміцнення гривні у 2019 році і відсутність дешевого кредитування [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/661844.html>

^x Радник президента критикує НБУ за повільне зниження облікової ставки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/625862.html>

^{xi} Голова Ради Нацбанку просить ВР підтримати рішення фінкомітету про доповідь Смоля [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/06/18/661957>

^{xii} Репко М. Чи оздоровить кредитний ринок зниження процентної ставки НБУ? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zn.ua/ukr/finances/antikrihkist-336068_.html

^{xiii} Bank nonperforming loans to total gross loans (%) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/FB.AST.NPER.ZS>